

Historický C. k. Řadový pěší pluk č. 18, z. s.

Hrádek 36, 503 15 Nechanice • IČ: 64809200 • Bankovní spojení: ČSOB, a. s., pobočka HK, č. ú.: 184523884/0300 •
Tel: +420 605 837 097 • E-mail: 18IR@email.cz , klika-m@email.cz • www.18irhk.cz

PRŮVODCE PO STOPÁCH IR 18 NA TOLMINSKÉM PŘEDMOSTÍ

I. CESTA DO SLOVINSKA	2
II. CESTA NA MRZLI VRH A SLEME	3
III. TOLMIN A OKOLÍ	4

Tento text je určen pro všechny milovníky historie první světové války a IR 18, kteří se na nás obracují s dotazy, kde hledat památky na náš regiment na italské frontě ve Slovinsku. Tam II. Baon IR 18 působil dva roky a III. Baon několik měsíců.

I. CESTA DO SLOVINSKA

Pro cestu z ČR do Slovinska se nabízejí dvě varianty. U obou variant je nutné mít zakoupenou rakouskou dálniční známku. Je výhodnější koupit ji až na čerpací stanici v Rakousku, nikoliv ještě před hranicemi v ČR.

- **Varianta 1:** Č. Budějovice – Linz – Salzburg – Villach – Tarvisio po A 10 (platí se průjezd tunelem cca 10 EUR)
- **Varianta 2:** Znojmo – Vídeň – Graz – Klagenfurt – Villach – Tarvisio po A 2 (bez poplatků)

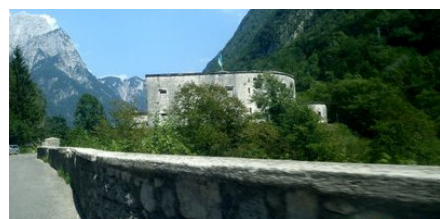
U Villachu se obě dálnice sejdou, načež pokračujeme směrem Tarvisio. Před ním se po překročení hranice nacházejí tunely. Přibližně mezi třetím a čtvrtým tunelem sjedeme vpravo do Tarvisia (označeno na vozovce) a dále pokračujeme podle směrových tabulí na Slovinsko (směr Bovec). Cesta stoupá vzhůru serpentínami do Cave del Predil a dále až do sedla Predil, kde se nachází slovinsko-italská hranice. Cca 200 m před první hraniční budovou v poslední zatáčce doleva se na pravé straně nachází malé parkoviště a pevnost z první světové války. Je sice prázdná, ale stojí za prohlídku. Vstup se neplatí a navíc se nám odsud nabízí nádherný výhled.

Pevnost Henschel na it.-sl. hranici

Pomník u pevnosti Hermann

Pevnost Kluže tříd Bovec

kde pod skálou vede pěšina doprava. Po ní je možné se vydat na přibližně hodinovou procházku. Je třeba si vzít s sebou baterku.

Po překonání hranic zase klesáme serpentínami. Asi po 2 km budeme projíždět kolem další pevnosti. Ta je o něco starší, pochází z doby napoleonských válek. Za povšimnutí stojí zvláště nádherný pomník před pevností na levé straně silnice – jehlan se lvem.

Pokračujeme skrz Strmec až do Logu pod Mangartom. Zde se opět vyplatí zastavit, a to u hřbitova na pravé straně, nebo jej alespoň z levé strany objet. Za ním je ukryt velký vojenský hřbitov s monumentálním sousoším rakouských vojáků od českého sochaře Vladislava Kofránka.

Po této zastávce klesáme dál až ke třetí pevnosti Kluže za mostem na levé straně. Pevnost je přístupná a nachází se tu také muzeum. Stojí za to pohlédnout i z mostu do hlubiny na nádhernou říčku Korytnici. Poté, co se vrátíme k pevnosti, od ní přejdeme na pravou stranu silnice (je zde možné i parkovat autem),

Kofránkův pomník

Nejdříve projdeme asi 100 m tunelem a za ním 20 minut po pěšině do kopce, po níž se dostaneme až na skálu nad Kluží. Odsud na ni máme nádherný pohled dolů. Poté dojdeme k dělostřelecké pevnosti Hermann, kolem které se nachází spousta kráterů. Po návratu pokračujeme autem dál.

Po pravé straně se u silnice nachází pramen s dobrou pitnou vodou. Dále je křižovatka tvaru Y. Na levé straně se nachází pomník z první světové války a u levé odbočky (na Soču) na pravé straně opět vojenský hřbitov. My se nicméně vydáme doprava směrem na Bovec. Kousek za křižovatkou na levé straně je jakási točna pod stromem u chatky a pomníku. Zde zaparkujeme a vydáme se pěšinou asi 100 m k nedalekému pahorku se stromy. Jedná se o Ravelnik, přes nějž vedla první linie fronty rakouských postavení (Italové měli Bovec). Tento pahorek je muzeum v přírodě. Opět je třeba vybavit se baterkou. Následuje přibližně půlhodinová prohlídka zákopů a kaveren. Poté se opět vydáme na cestu.

Před Bovicem zahneme do odbočky vlevo na obec Čezsoča. Zde se nachází plastická mapa bojiště a dále cestou na levé straně italský pomník padlým z plynového útoku roku 1917. Pokračujeme dál až do Kobaridu. Zde se nachází větší muzeum první světové války na Soče. Jeho návštěva je ze všech zastávek nejdůležitější, neboť zde se lze nejlépe dozvědět, co se zde tehdy dělo. Promítá se tu navíc filmový dokument i v českém jazyce. U pokladny se lze celkem bez potíží domluvit česky a lze si zde zakoupit i literaturu v češtině.

II. CESTA NA MRZLI VRH A SLEME

V Kobaridu se můžeme rozhodnout pro cestu na Mrzli vrh, Nabízejí se dvě varianty (po obou stranách Soče):

- Levá, menší silnice: Leandra – Smast – Vrsno – Krn
- Pravá (nejdříve po hlavní, na pravé straně čerpací stanice a asi 100 m za ní po levé straně torzo italského tahače Fiat a kanónu Krupp): Idrsko – poté musíme hlídat most na levé straně na Kamno – Vrsno – Krn.

!!! Pozor, cesta je dobrá, ale úzká se spoustou zatáček !!! Hlavně večer můžeme narazit na auta v protisměru a vyhýbání je složité. Výhled však stojí za to. Při vjezdu do obce Krn křižovatka ve tvaru T; my musíme ostře doleva a pak pořád rovně až na parkoviště na písčité ploše s názvem Kuchňa. Na konci parkoviště je vlevo cesta k turistické chatě – zde je možné občerstvení a nocleh za přibližně 10 EUR. O víkendu je však parkoviště kolem poledního již zaplněno, proto je třeba přijet sem už ráno.

Toto parkoviště je nejlepší výchozí bod na Mrzli vrh (i Krn). Je však třeba jít odsud pěšky dvě až dvě a půl hodiny a zdolat převýšení 200 m. Nejdříve je třeba vrátit se po silnici asi 100 m k zatáčce a na ní se vydat vlevo do železné brány a potom dále po polní cestě. Pěšina je značena červenými turistickými šipkami. Je třeba projít kolem domku s čp. 18 (symbolicky ☺) až na lesní cestu na úbočí svahu, která mírně stoupá. Dále se jde přes dva potoky, v nichž je možné se opláchnout, ale vodu raději nepít. Po této cestě se dostanete až do sedla Pretoč naproti lovecké chatě. Zde narazíte na hlavní cestu. Dále je možné zvolit dvě varianty a jít buď ke hřbitovu II/18 na Medrje, nebo na Mrzlém vrhu:

- Medrje: Doleva směrem na planinu Sleme (sedlo). Asi po 100 m se nachází odbočka doprava. Poté je třeba jít po vrstevnici a za 10 až 15 minut dorazíte na Medrje. Zde je salaš a pod ní asi 50 m pod

Hřbitov II/18 na Medrje

stromy hřbitov II/18 (původně asi 120 vojáků) s informační tabulí. 100 m níže a doleva byl kdysi i hřbitov plzeňského III/35. Na této planině stály za války baráky, končila zde lanovka z Pologu, jejíž jedno rameno vedlo ještě na Sleme. Dále další hřbitovy i dělostřelecká postavení, ubikace a sklady.

- **Mrzli vrh:** V sedle Pretoč se nachází informační tabule o Mrzlém vrhu. Asi po 50 m za ní se nachází salaš a u ní asi 1 m vysoký sloupek ze dřeva se štítkem o hřbitovu. Jde o značení cesty k němu, přičemž takových sloupků je po cestě ještě několik. Cesta vede po levém (z našeho pohledu) úbočí Mrzlého vrhu po vrstevnici. Na cestě je jedna odbočka vlevo dolů vedoucí na Zatoľmin (a ke hřbitovu budějovického I/91, který se právě rekonstruuje). My však pokračujeme rovně a na naší cestě po chvíli narazíme na betonové koryto s pitnou vodou.

Pokračujeme dál až do sedla na úbočí Mrzlého vrhu. Zde se nacházejí dvě železné brány. Pro nás je důležitá ta vzdálenější (levá), od níž klesá cesta dolů. Po chvíli budeme mít na pravé straně bránu na pastvinu vedle kopce a před ní opět sloupek se směrem naší cesty, která se změní v pěšinu vedoucí po úbočí Mrzlého vrhu a pomalu

Parkoviště Kuhnja

klesá (jsou na ní ještě asi dvě branky). Po její levé straně se vine ohradník. Posléze se dostaneme do lesíka. V něm bude z naší cesty viditelná pěšina doprava po vrstevnici, která mírně stoupá asi 50 m ke hřbitovu II/18 (levá klesá zase do Zatoľminu). Hřbitov lze nalézt také podle smrků, které u něho stojí, neboť většina ostatních stromů je listnatých. Podle nich lze už od sedla vyhlížet směr na zalesněném úbočí Mrzlého vrhu. Na zpáteční cestě se lze občerstvit na Kuhnju v turistické chatě, v níž je eventuálně možné se i ubytovat (má asi 25 míst) za asi 16 EUR. Hosté spí pouze ve dvou velkých pokojích, ale k dispozici je čisté sociální zařízení.

Hřbitov II/18 na Mrzlém vrhu

III. TOLMIN A OKOLÍ

Další tip na výlet pro milovníky historie je navštívit Tolmin (zejména zdejší muzeum) a poté zde najít cestu do Zatoľminu, odkud vede silnička nad Tolminkou po úbočí až ke kostelíku Javorce. Jde o dřevěnou kapli vybudovanou v roce 1916 (venkovní obvod vyzdoben erby jednotlivých zemí monarchie včetně Čech, Moravy a Slezska). Uvnitř se nacházejí dřevěné tabule se jmény padlých v oblasti podle jednotek, avšak zřejmě jen po rok 1916. Je dobré si předem zjistit na internetu nebo v tolminském muzeu otevírací dobu. Zajímavostí je dále na pravé straně příjezdové cesty velký italský bunkr z druhé světové války. Je přístupný, ale opět je potřeba baterka. Tento konec údolí se jmenuje Polog a za první světové války tu byly baráky, sklady, nemocnice a hřbitovy. Pokud budeme pokračovat po této příjezdové cestě za bránu pro dobytek, můžeme nalézt zbytky této výstavby. Z Pologu vedlo zásobování na Mrzli vrh, Medrje a Vodil

lanovkami. V okolí lze vedle shlédnout i řadu soukromých sbírek v obcích Most na Soči, Drežnica, Kobarid a Bovec. Na tato soukromá muzea se lze buď doptat, anebo hledat jejich označení na domech. Majitelé jsou velice ochotní a vybírají jen dobrovolný poplatek.

Kaple Javorce